

Syng de sataniske vers

Bredsdorff, Nils

Published in:
Politiken

Publication date:
2006

Document Version
Også kaldet Forlagets PDF

Citation for published version (APA):
Bredsdorff, N. (2006). Syng de sataniske vers. *Politiken*.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain.
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact rucforsk@kb.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Kronik i Politiken 1.februar 2006

Syng De sataniske vers

Nils Bredsdorff

Kulturkampen er ikke et te-selskab. Den rå tone afspejler de rå modsætninger i den verserende strid om samfundets grundlæggende værdier og ytringsfrihedens grænser. Kritikerne af statsministeren og af Jyllandspostens tegninger måtte også kræve en undskyldning fra Salman Rushdie for hans berømte bog, hvis den var udkommet i dag. Kravet om særlig respekt for religiøse holdninger ud over forbudet mod opfordring til vold og forfølgelse er et krav om censur.

Det er en fantastisk debat Jyllandspostens Muhammadtegninger har ført med sig. En bred, engageret og til tider voldsom debat om et uhyre centralt politisk emne af principiel betydning for enhver demokratisk stats fremtid. Endda en debat som afspejler alle typer af standpunkter og ikke kun den kulturelle og politiske elites opfattelser. Der har været forsøg på at lande eller stoppe debatten med formynderiske ord om besindighed og respekt for andres meninger. Nogen har koncentreret sig om den til tider rå tone og forsøgt at få uenighederne bilagt ved krav om en ændring af kammertonen. Men Loke og Thor synger hverken samme sang eller i samme toneart.

Statsministeren har markant meldt ud, at han ikke vil acceptere nogen indskrænkning af ytringsfriheden – i al fald i denne sag. Han har også fornuftigvis afvist at mødes med 11 muslimske ambassadører, som havde meddelt, at de kom for at klage over ytringsfrihedens konsekvenser. Mange indlæg fra autoritativ og kompetent side, 22 pensionerede ambassadører, partiledere, venstrefløjskoryfæer og forskere - pæne mennesker – har talt om at få kammertonen tilbage. Men i realiteten har de bedt statsministeren om at krybe til korset, tage en kaffeslabberas og vise respekt eller endog sige undskyld på landets og Jyllandspostens vegne. I al fald opføre sig høfligt over for dem, som gerne vil begrænse ytringsfriheden, bare lidt – og på hjemmebane faktisk gør det effektivt. Det har Fogh heldigvis kategorisk afvist. Man kan ikke bøje

retten til at ytre sig og danne og udbrede sine egne meninger – lad os håbe, at han husker sine markante standpunkter, når terrorpakkens indskrænkning af borgernes frihedsrettigheder skal vedtages. Ellers hjælper Birthe Rønn Hornbech ham nok.

Jeg er ubetinget glad for statsministerens øjensynlig provokerende og markante standpunkt i denne afgørende sag. Jeg har også i takt med Dansk Folkepartis voksende indflydelse en spirende mistanke om, at Fogh ikke ville være så stålsat, hvis forhånelsen og latterliggørelsen havde ramt Kristus og Jomfru Maria, eller Jahve og Menorah'en, den syvarmede lysestage. Hvis det ikke havde været imamer, som hans støtteparti jo ikke kan lide, der havde følt sig forhånet, men sortklædte præster, som hans støtteparti jo domineres af.

Det store problem er imidlertid ikke Anders Fogh men os selv. Vi – de venstreintellektuelle og kulturradikale, det kulturelle mellemlag, vi forfattere, læger, psykologer og grundtvigianske præster holder os tilbage fra debatten eller hvad værre er: kritiserer højrovet og højt hævet over den gemene tummel tonen i debatten. Vi skal tale pænt, høfligt og respektfuldt, om og til de forfulgte muslimske medborgere, hedder det - og ikke forhåne deres tro. Der er jo trods alt forhold, der ikke er omfattet af ytringsfriheden og den demokratiske debat, så som følelser, tro og den slags. Ikke? Religiøse følelser er nu en gang mere hellige end andre følelser, for ikke at tale om politiske holdninger. Opinionsdannerne - eller rettere de tidligere, detroniserede opinionsdannere, som pastor Langballe præcist siger det - kan ikke lide de skærpede modsætninger, som langsomt er vokset op under netop de samme opinionsdanneres og pæne menneskers stiltiende venten på bedre tider og lytten til tonen i debatten.

De eksperter, meningsmagere og smagsdommere, som regeringen har presset hårdt de sidste par år, har alt for længe tiet stille med deres kritik af den udvikling, som man har skullet være blind for ikke at kunne se. Vi har alt for længe udvist en falsk respekt for standpunkter, vi inderst inde ikke respekterede eller ikke forstod et kuk af. Vi har bevidst set igennem fingre med religionernes undertrykkende sider, den systematiske tilsidesættelse af menneskerettigheder og modsætningen mellem Shari'a og Krarups menneskeforagtende lutherske trolddomslære på den ene side og

de universelle menneskerettigheder på den anden. Eller den katolske kirkes eller de amerikanske (og danske) protestantiske kristne bevægelser reaktionære politik, som bekæmper prævention og fri abort.

Vi har til nød angrebet det religiøse vanvid, men kun hvis bare blev messet af en 'hvid'. Eller grinet af Bush regeringens 'nyfødte' kristendom. Omvendt racisme hedder det – pastor Krarups kamp mod oplysningen, fornuftens og menneskerettighedernes herredømme, som han mener, er den største ulykke for menneskeheden, har ofte mødt rå og ubarmhjertig opposition. Men de fleste debatdeltagere og opinionsdannere har tænkt, at man ikke skal angribe en i forvejen forfulgt og forhånet minoritet, selv om den et godt stykke af vejen deler præstens syn på Guds centrale plads i det politiske liv og på oplysningens og menneskerettighedernes forbandelse.

Men det er forkert – vi skal kritisere dem, der angriber og forhåner indvandrere og flygtninge, fordi de er indvandrere og flygtninge. Vi skal angribe de indvandrere og flygtninge og etniske danskere, som vil indskrænke ytringsfriheden, og som vi mener, det er værd at kritisere. Og vi skal ikke umyndiggøre dem ved at tale pænt ned til dem, men angribe dem på linie med de grupper af danske fundamentalistiske kristne, reaktionære og højrefløjspolitikere, som vi ynder at kritisere. Det religiøse højre er overalt i verden på fremmarch og forsøger at sætte sig på de politiske dagsordener: Fra de nye kristnes Intelligent Design og opgør med Darwin til pavens oprustning af Vatikanets politiske kampagner; fra de serbisk ortodokse og de katolske kirkers vigtige rolle i de etniske og nationalistiske massakrer på Balkan til de pakistanske fundamentalisters groteske praktisering af shari'a-voldtægtslovgivningen.

De lande, som Islamisk trossamfund har henvendt sig til, og hvis ambassadører har ladet sig forlede til at blive fornærmet på statsministeren, har underskrevet Cairo-erklæringen om menneskerettigheder under Islam i 1990. Enhver, der gider sætte sig ind i den erklæring kan se, at menneskerettighederne gælder – for så vidt de passer med Shari'a. En førende ekspert i menneskerettigheder og islam siger:

Deklarationens foranstaltninger forttynder rettighederne alvorligt og fjerner nogle gange helt den beskyttelse, som gives af den internationale menneskeret, og deklARATIONEN er ensbetydende med, at Islam står i vejen for accepten af de internationale menneskerettigheder. (Ann Elisabeth Mayer) At hævde, at vi skal vise respekt for denne fortolkning af menneskerettighederne, er at vise afgrundsdyb foragt for de mennesker, hvis rettigheder knægtes og undertrykkes i de samme (muslimske) stater – herunder mange liberale muslimske teologer og jurister. Der findes ikke en muslimsk eller en kristen ytringsfrihed. Der findes ytringsfrihed. Eller ingen ytringsfrihed. En af hovedforfatterne bag FNs berømte *Arab Human Report* har sagt, at betingelsen for politisk og økonomisk udvikling i den arabiske verden er 'en total respekt for nøgle frihedsrettighederne som tænke-, ytrings- og forsamlingsfrihederne.' (Nader Fergany)

Der har været talt meget om tonen – den særlige danske forligsvenlige og forsonende kammertone. Den skulle være blevet udansk og hadsk. Men det er ikke tonen i debatten om og med de fremmede, der er problemet. Det er politikken og integration og social anstændighed, der er problemet. Tonen er så rå, fordi den hænger sammen med og skal begrunde og understøtte en menneskeforagtende, reaktionær fremmedangst politik - husk på Dansk Folkepartis hoverende gennemtrufning af, at der ikke skulle være dispensation til politiske, torturerede fanger. Og det kan lade sig gøre på femte år, fordi denne politiks fjendebillede ikke bare støttes af dele af pressen, men fordi den også bekræftes af muslimske fundamentalisters handlinger og f.eks. saudiske, nigerianske, iranske og pakistanske trossamfunds særlige, reaktionære og patriarkalske udlægning af Koranen. Og så støttes tonen og især politikens retning – at der sparkes nedad mod dem, der har det værre end en selv – af en meget betydelig minoritet af befolkningen – kort sagt af mange af dem, der bliver ramt af det kolossale forandringspres, der har hersket siden Murens faldt for 16 år siden. Karen Jespersens og Pia Kjærsgaards vælgere er ikke tilfældige vildførte højreekstremister - og det er blandt andet dem, vi skal i kamp og dialog med.

En meget stor del af baggrunden for, at det står så dårligt til med tonen i den politiske debat om flygtninge i DK er, at vi, venstrefløjens og de kulturradikale, har givet

højrefløjen og de sorte præster af kristen afstøbning alt for megen plads. Der har været talt meget om de reaktionære imamers magt – den er ikke halvt så stor som de sorte, kerne danske, fundamentalistiske præsters magt – men den forenede kristne og muslimske fundamentalisme og formørkelse har med sit kvælertag på debatten om de fremmede og integrationen i det demokratiske samfund indtil nu været dominerende. De to sider er hele tiden hinandens bedste mand på holdet: I samme øjeblik der rejses tvivl om, hvad Islamisk Trossamfund på deres helt legitime rundrejse for at søge politisk støtte, faktisk har sagt, redder Dansk Folkeparti foreningen ud af suppedasen ved skingert at hævde, at Islamisk Trossamfund er landsforrædere. Glemte er den første sag. Og en salig folie a deux kan fortsætte.

Det må holde op. Ikke ved at den pæne tone og dannet høflighed breder sig, men tværtimod ved at debatten om ytringsfriheden intensiveres for at bryde denne guddommelige forbandelse. De, som mener, der skal siges undskyld og udsendes beklagelser over, at ytringsfriheden angiveligt misbruges, eller mener, at den religiøse fortolkning af verden skal have en særlig beskyttet arena, hvor de grundlæggende politiske rettigheder ikke gælder, ja de må også mene, at Salman Rushdies bog De sataniske vers skulle være forbudt eller undskyldt. Det er femten år siden den sag startede. JP affæren viser, at der stadig er grobund for en genopførelse af dramaet. Kravene om hensyntagen og undskyldning giver kvalme, hvis man blot et sekund opgiver sin dannede optagethed af tonen og prøver at huske sangens indhold. Og sangen om De sataniske vers viser, at man aldrig kan slappe af i kampen mod religiøst bigotteri og fanatisme - eller fundamentalisme som det nu hedder. Debatten om Jyllandspostens tegninger har manglet en samlet standard, dvs. en målestok, man kan prøve de forskellige indlæg af på. Salman Rushdie er den værdigste standard, man kan tænke sig: Syng de Sataniske vers ved hvert indlæg og spørg om forfatteren efter det skrevne ville støtte et forbud mod bogen eller en opfordring om en undskyldning. En kort sangprøve vil vise, at bedrøveligt mange i praksis går ind for censur. Det er langt mere ubehageligt og farligt for den demokratiske proces end at fremmedfjendske og xenofobiske proto-nationalister ødelægger hyggen og kammertonen i den offentlige debat.

Kampen om ytringsfrihedens grænser er ikke længere et te-selskab. Amerikanerne har et godt ord for det permanente opgør med deres egne hjemlige, overvejende kristne religiøse fanatikere – Culture Wars. (En anden del af disse kampe står om indførelsen af politisk korrekt sprogbrug og mindretals særrettigheder især på universiteterne). Det er ikke religionskrig, som pastor Langballe forsøger at gøre det til. For alle må tro, hvad fanden de vil og sige det højt og larmende. Det er en kulturkamp – en fredelig og alvorlig kamp på liv og død om værdier. Del jer efter anskuelser, hed det også engang. Det drejer sig ikke om en kamp mod det religiøse eller religionerne, men mod det religiøses besættelse af det offentlige rum.

Den tyske filosof Habermas taler om den postsekulære stat, dvs. den sekulære stat der besinder sig på, at sekulariseringen har vist sig at have grænser, og at religionen(erne) ikke blot har generobret terrain, men også har meget at byde på i den demokratiske samfunds udvikling. Omvendt skal de forskellige religiøse bevægelser og institutioner besinde sig på, at det religiøse må oversættes til det profane politiske sprog for at kunne indgå i den samfundsmæssige og politiske proces. Den religiøse fortolkning må være privat og kan ikke stille fordringer på særbehandling eller privilegier i den offentlige sfære men nok kræve at blive hørt. Men selv i Habermas' meget omtalte og, i mine øjne for - imødekommende tolkning over for det frugtbare input fra religionen til det postsekulære samfund er det en ufravigelig forudsætning for, at samfundene ikke skal glide tilbage i religiøs dogmatisme og religionskrigenens mørke, at den sekulære forfatningsstat og dens sekulære sprog har forrang. Forudsætningen for et (nødvendigt) møde mellem de sekulære borgere og de forskellige religioner er ytringsfrihed og fundamentale politiske rettigheder.

Georg Brandes og hans åbning mod det moderne har været nævnt som et skræmmebillede på tidligere tiders ugudeligt kulturkritik. For mig er det en opmuntring og en påpegning af omfanget og niveauet af den igangværende værdikamp. Vore religiøse modstandere i denne kamp er for længst trådt i karakter. En ny slags kulturradikal kritik må se at komme i omdrejninger – og det sker ikke ved klynkende at bede om kammertonen og opfordre til, at vi skal respektere ting, vi i grunden ikke respekterer – et udsagn der gælder både troende og ateister. Jeg

respekterer, i betydningen anerkender, på forhånd andres ret til at tro eller ikke tro. Det giver ingen mening på forhånd at anerkende eller respektere nogens tro. Men jeg kan respektere en bestemt troende som person. Respekt er noget, man gør sig fortjent til hos den anden. Derimod er respekt for og anerkendelsen af den andens rettigheder noget på forhånd givet i en demokratisk forfatningsstat.

Ytringsfriheden bør kun begrænses af forbud mod opfordringer til vold og forfølgelse af andre for deres udsagn og meninger, hudfarve og afstamning. **En høflig og respektfuld ytringsfrihed findes ikke.**